

«Caritas in veritate» zasadą polityki społecznej. Refleksje na kanwie encykliki Benedykta XVI o integralnym rozwoju ludzkim, praca zbiorowa, red. ks. Tomasz Adameczyk, Jan Mazur OSPPE, Wydawnictwo KUL, Lublin 2011, 338 stron (ISBN 978-83-7702-210-8).

Z inicjatywy Katedry Polityki Społecznej i Etyki Politycznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II ukazała się w połowie 2011 roku książka pt. «*Caritas in veritate*» zasadą polityki społecznej. Jest ona rezultatem intelektualnych poszukiwań wpisujących się w analizę problemów podjętych w encyklice społecznej Benedykta XVI *Caritas in veritate*. Jednakże książka różni się zasadniczo od licznych publikacji, które ostatnio ukazały się na ten temat. Do tej pory o encyklice Benedykta XVI *Caritas in veritate*, opublikowanej 29 czerwca 2009 roku, można spotkać wiele cennych analiz podejmowanych w perspektywie teologicznej. Natomiast prezentowana praca zbiorowa stanowi spojrzenie na encyklikę z punktu widzenia nauk społecznych, zwłaszcza polityki społecznej i socjologii. Na tym zresztą polega wartość książki.

Autorami są socjologowie, politycy społeczni, politolodzy i teolodzy bezpośrednio związani z KUL, jak również reprezentujący inne ośrodki akademickie w Polsce, głównie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie i Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie. Cena jest obec-

ność współautorów z warszawskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej oraz z Politechniki Radomskiej. Tematyka książki wpisuje się przede wszystkim w obszar polityki społecznej i katolickiej nauki społecznej, choć nietrudno zauważyć w niej liczne elementy interdyscyplinarności. Dzieło rozpoczyna się wprowadzeniem pióra ks. Tomasza Adameczyka, adiunkta w Katedrze Polityki Społecznej i Etyki Politycznej KUL, kończy zaś posłowiem, którego autorem jest piszący niniejsze omówienie. A oto poszczególne artykuły składające się na prezentowaną książkę: ks. Krzysztof Adamski, *Próba rozeznania współczesnej kwestii społecznej*; ks. Tomasz Adameczyk, *Aksjologiczne podstawy polityki społecznej w świetle encykliki «Caritas in veritate»*; ks. Maciej Hulas, *Społeczeństwo globalne w encyklice «Caritas in veritate»*; Jan Mazur OSPPE, *«Miasto Boże bez barier» jako ideowa inspiracja dla polityki społecznej*; ks. Andrzej Zwoliński, *Polityka jako dobroczynność*; Wioletta Szymczak, *Zasada uczestnictwa w polityce społecznej. Perspektywa «Caritas in veritate»*; Arkadiusz Jabłoński, *Rozwój naukowo-techniczny a odpowiedzialność moralna ludzi*; Arkadiusz Biały, *Antropologiczne, społeczne i aksjologiczne podstawy współpracy między ludźmi*; ks. Piotr Burgoński, *Braterstwo – mit, partykularyzm, utopia?*; Mirosław Grewiński, *Przemiany socjalnych funkcji państwa w kierunku rynku, społeczeństwa obywatelskiego i rodziny*; ks. Jerzy Kopepek, Adam Kopepek, *Polityka rynku pracy wobec problemu bezrobocia*; Michał Skrzypek, *Bio-technologiczny paradygmat zdrowia i choroby w świetle socjologii medycyny. Analiza inspirowana encykliką «Caritas in veritate»*; Ewa Albińska, *Dylematy polityki ochrony środowiska naturalnego*; Małgorzata Duda, *Odpowiedzialność w pracy socjalnej. Założenia a rzeczywistość*; Marzena Kruk, *Wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych jako wyzwanie dla polityki społecznej*; Maria Gagacka, *Społeczeństwo a globalizacja - wyzwania i zagrożenia*. Książka zawiera również notę o autorach oraz spis treści w języku angielskim (Table of Contents).

Wedle encykliki Benedykta XVI o integralnym rozwoju ludzkim *Caritas in veritate*, «miłość w prawdzie» jest zasadą, wokół której skupia się nauka społeczna Kościoła; zasadą znajdującą praktyczny wyraz w kryteriach rządzących postępowaniem moralnym. W warunkach globalizującego się społeczeństwa szczególnego znaczenia nabierają dwa kryteria: *sprawiedliwość* i *dobro wspólne*. Czy zatem wokół tej zasady i jej kryteriów moralnych może skupić się także polityka społeczna? Otóż prezentowane dzieło usiłuje na to pytanie odpowiedzieć twierdząco.

Zarówno dobro wspólne, jak i sprawiedliwość określają sens polityki, stanowią o jej kształcie, ponieważ jest ona roztropną troską o dobro wspólne. W szczególności odnoszą się do polityki społecznej, która czuwa nad dobrem społecznym, wpisując się w specjalne działania na rzecz promocji sprawiedliwości. Aby przekonać się o słuszności powyższej uwagi, wystarczy uświadomić sobie to, czym jest polityka społeczna. Niemal w każdej jej definicji znajduje się

odniesienie do dobra społecznego i sprawiedliwości.

Wedle uwagi poczynionej w posłowniu książki, odpowiedź na pytanie o dobro wspólne Kościół formułuje w oparciu o biblijną i personalistyczną wizję człowieka, wychodząc od pytania o to, kim jest człowiek. Poszczególne zadania i cele wszelkiej aktywności ludzkiej, zwłaszcza kwestia autentycznego rozwoju, kreowanego między innymi przez politykę społeczną, nie może być pozbawiona moralnej perspektywy, w której Autor encykliki *Caritas in veritate* niejako na pierwszy plan wysuwa zasadę «*caritas in veritate*». Jej znaczenie wydaje się być specyficzne. Nie jest ona jedynie prostym połączeniem zasady miłości społecznej z zasadą prawdy. Zdaniem Benedykta XVI, istnieje potrzeba łączenia miłości z prawdą nie tylko we wskazanym przez św. Pawła kierunku, «*veritas in caritate*» (Ef 4, 15), ale również w odwrotnym i komplementarnym kierunku – «*caritas in veritate*». „Prawdy trzeba szukać, znajdować ją i wyrażać w «ekonomii» miłości, a miłość z kolei musi być pojmowana, uwierzytelniana i wprowadzana w życie w świetle prawdy” (s. 328).

Sluszenie autorzy książki podkreślają, że «*caritas in veritate*» jest zasadą społeczną i zarazem moralną. Jej metafizyczny punkt oparcia znajduje się w społecznej naturze człowieka. Jawi się jako ogólna dyrektywa dotycząca normalnego funkcjonowania państwa i społeczeństwa w takim sensie, że jej ignorowanie zagraża życiu społecznemu. Ona to, podobnie jak inne zasady społeczne, pobudza i warunkuje integralny rozwój społeczności. Zasada «*caritas in veritate*» ma również wymiar normatywny. Jest nakazem rozumu praktycznego, który wskazuje na wpisującą się w dobro wspólne wartość miłości zespolonej z prawdą, i przynagla do jej realizacji w życiu wspólnotowym.

Oby tego rodzaju rozważania, przeniesione na grunt polityki społecznej, zaowocowały nowym spojrzeniem na integralny rozwój ludzki, o której dziś toczy się cywilizacyjny spór! Chodzi o najgłębszy sens i treść tego rozwoju. Należy wyrazić więc uznanie współautorom książki, gdyż niewątpliwie wnoszą oni pozytywny i w pewnym sensie twórczy wkład w społeczny dyskurs na temat jakości życia społecznego, o którego właściwy rozwój przejawia troskę Benedykt XVI.

Mając to wszystko na uwadze, trudno nie zgodzić się z opinią zawartą w posłowniu książki, że przyjmowane przez politykę społeczną wartości i zasady powinny „opierać się na jasno określonej wizji człowieka. Chodzi o to, aby to była wizja prawdziwa. Benedykt XVI usiłuje przekonać świat o konieczności przyjęcia i uznania takiej wizji, w której prawda o człowieku ma wymiar uniwersalny – domaga się respektu z tytułu sprawiedliwości i miłości. Pod tym względem miłość w prawdzie jawi się przede wszystkim jako sprawność moral-

na, cnota, której potrzebuje sprawiedliwość społeczna jako swojego dopełnienia. (...) «Caritas in veritate» tworzy niezbędną zasadę integralnego ludzkiego rozwoju, który pozwala chronić samą miłość i prawdę przed zniekształcaniem. Tego rodzaju deformacja uderza przecież w człowieka i powoduje, że zagrożony jest naturalny i transcendentny charakter osoby ludzkiej. W sumie Autor encykliki z zasady «caritas in veritate» wyprowadza więc tezę o potrzebie osobistego i instytucjonalnego (politycznego) angażowania się człowieka na rzecz rozwoju w poszukiwaniu sprawiedliwości i dobra wspólnego” (s. 328).

Wydaje się, iż Autorzy prezentowanej książki potrafili w wystarczającym stopniu uzasadnić tezę, że polityka społeczna wobec zasady «caritas in veritate» nie może się dystansować.

Tomasz Burza